

KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN

ADVIESFUNCTIE KNAW WERKPROGRAMMA PER OKTOBER 2018

Dit werkprogramma vermeldt de lopende adviestrajecten van de KNAW per oktober 2018. Het werkprogramma heeft een doorlopend karakter, wat inhoudt dat er in de loop van de tijd onderwerpen kunnen bijkomen of afvallen. Wetenschap verbindt, de strategische agenda van de KNAW voor 2016-2020, geeft op hoofdlijnen invalshoeken voor het werkprogramma.

Algemeen

De KNAW adviseert de regering over het wetenschapsbeleid en over het gebruik van wetenschap voor beleid (adviesfunctie), biedt excellente wetenschappers en kunstenaars van Nederland een podium (forumfunctie), en is verantwoordelijk voor vijftien instituten, die zich bezighouden met onderzoek in de geesteswetenschappen, sociale wetenschappen en levenswetenschappen (onderzoeksfunctie). Dit werkprogramma gaat in op de adviesfunctie, en legt waar mogelijk verbindingen met de forum- resp. onderzoeksfunctie van de KNAW.

Werkwijze van de KNAW

De [strategische agenda van de KNAW voor 2016-2020](#) geeft invalshoeken voor het werkprogramma. De KNAW wil via haar adviesfunctie bijdragen aan het vergroten van de invloed van wetenschap op Nederlands en Europees beleid (ambitie 4 uit de strategische agenda).

De [adviezen worden voorbereid](#) door steeds wisselende commissies van onafhankelijke deskundigen. De commissieleden werken belangeloos aan de adviezen mee. De KNAW waarborgt de kwaliteit van de adviezen via onafhankelijke beoordeling van buiten én van binnen de KNAW en door optimaal leden van de KNAW in het adviestraject te betrekken. Op deze wijze brengt zij haar forum-, advies- en onderzoeksfunctie nader tot elkaar.

[Vier adviesraden](#) ondersteunen de KNAW bij haar advisering. Zij hebben een substantieel aandeel in het werkprogramma van de KNAW door adviesonderwerpen in te brengen en bij te dragen aan de kwaliteitsborging van de adviezen.

Voor specifieke aandachtsgebieden, zoals basis- en voortgezet onderwijs en vrijheid van wetenschapsbeoefening, kent de KNAW vaste commissies.

In de adviesraden en -commissies van de KNAW zitten wetenschappelijke onderzoekers van universiteiten, onderzoeksinstituten, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. Het zijn leden en niet-leden van de KNAW. Op die manier is een grote en diverse groep deskundigen betrokken bij de adviesfunctie van de KNAW.

De adviezen van de KNAW kunnen zowel gevraagd als ongevraagd zijn. Bij een ongevraagd advies neemt de KNAW zelf het initiatief. Bij een gevraagd advies is de adviesvrager in de meeste gevallen een bewindspersoon van het ministerie van OCW of van een ander ministerie.

De lopende adviestrajecten

De onderstaande adviezen staan in volgorde van het verwachte moment van publicatie.

Impact in kaart

De staatssecretaris van OCW verzocht de KNAW om te adviseren hoe de maatschappelijke en economische impact van wetenschappelijk onderzoek het beste in kaart kan worden gebracht. Deze adviesvraag komt voort uit de kamerbrief 'Wetenschap met impact' van 19 januari 2017 waarin de staatssecretaris mede namens de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Economische Zaken (EZ) schetst hoe de ambities voor een betere benutting van kennis gerealiseerd kunnen worden. Het adviesrapport zal inzicht bieden in de vraag welke instrumenten geschikt zijn om de impact in kaart te brengen, eventuele lacunes zichtbaar maken en aanbevelingen doen voor de ontwikkeling van nieuwe instrumenten. Het advies wordt op 2 november 2018 aan de minister van OCW aangeboden en daarna openbaar gemaakt.

Achterblijven private investeringen in onderzoek

Naar aanleiding van een aangenomen motie (motie Paternotte) van D66, GroenLinks en SP over achterblijvende investeringen uit het bedrijfsleven in onderzoek en ontwikkeling in vergelijking met publieke investeringen in onderzoek, heeft de Minister van OCW in overleg met de Minister van EZ de KNAW om advies gevraagd. Het adviesrapport kan vanuit bestaande analyses licht werpen op de afhankelijkheid tussen private en publieke geldstromen voor onderzoek en innovatie. Het advies wordt verwacht in november 2018.

Verwevenheid van onderwijs en onderzoek aan Nederlandse universiteiten

De verwevenheid van onderwijs en onderzoek wordt breed gezien als een groot goed. Universiteiten onderscheiden zich hiermee van andere onderwijs- en onderzoeksinstituten. Er zijn signalen dat deze verwevenheid steeds meer onder druk komt te staan door een combinatie van bijeffecten van stimulering en toetsing van onderwijs en onderzoek. Deze effecten variëren per vakgebied en fase van de opleiding. In dit *position paper* wil de KNAW ingaan op de vraag wat verwevenheid van onderwijs en onderzoek in verschillende disciplines betekent, waar knelpunten dreigen en welke acties hier mogelijk zijn. Het *position paper* wordt verwacht in het najaar van 2018.

Toegankelijkheid van data uit publieke en semi-publieke administraties voor onderzoek

Het ministerie van OCW heeft de KNAW verzocht advies uit te brengen over de wijze waarop de toegankelijkheid van data uit publieke en semi-publieke administraties voor onderzoek kan worden verbeterd. Het adviesrapport zal uiterlijk december 2018 gereed zijn.

Gezondheidsverschillen

De Federation of European Academies of Medicine (FEAM) en de All European Academies (ALLEA) hebben een adviescommissie Health Inequalities ingesteld met de KNAW als trekker. Deze commissie zal de wetenschappelijke stand van zaken omtrent sociaaleconomische gezondheidsverschillen in kaart brengen, en daarbij in het bijzonder ingaan op methodologische kwesties waaronder het vaststellen van oorzakelijke verbanden tussen sociaaleconomische factoren en gezondheid. De KNAW heeft, als eerste stap, op 24 mei 2018 in Amsterdam een internationale conferentie georganiseerd. Als tweede stap zal het internationale advies worden voorbereid.

Streefbeeld proefdiervrije innovatie neurowetenschappen

De KNAW is door de ministers van LNV en OCW gevraagd om bij te dragen aan de transitie naar proefdiervrije innovatie. Om uitvoering te geven aan haar opdracht, heeft de KNAW besloten een pilot-streefbeeld te ontwikkelen voor het fundamentele wetenschapsdomein van de neurowetenschappen. Een streefbeeld bestrijkt een periode van 10 jaar, en beschrijft de mogelijkheden, ambities en noodzakelijke acties om de transitie te versnellen. In deze pilot wordt zowel het streefbeeld voor de neurowetenschappen opgesteld, alsook een format en richtlijn voor toekomstige streefbeelden voor andere domeinen van onderzoek. Deze opdracht is onderdeel van de [Transitie Proefdiervrije Innovatie \(TPI\)](#), een transitietraject onder regie van LNV. De commissie verwacht begin 2019 haar rapport op te kunnen leveren.

Adviestrajecten in voorbereiding

Deeladvies niet-gereguleerde mens-diercombinaties

De minister van VWS heeft het voornemen om twee nog niet gereguleerde mens-diercombinaties, de cybriden en zogenaamde iPS-chimaeren, te reguleren in de Embryowet. De minister heeft hierop advies van de Gezondheidsraad gevraagd en daarbij verzocht dat de KNAW een deeladvies levert. De KNAW zal een overzicht geven van het te verwachten toekomstig medisch-wetenschappelijk onderzoek naar dit onderwerp, de mogelijke toepassingen en alternatieven. Anton Berns zal de commissie voorzitten die op 5 december een expertbijeenkomst zal organiseren. Het KNAW deeladvies dient begin januari bij de Gezondheidsraad te liggen.

Opslag en beschikbaarheid van data voor onderzoek

Op 4 december 2018 organiseert de KNAW een expertbijeenkomst (op uitnodiging) over de opslag en beschikbaarheid van data voor onderzoek. De expertbijeenkomst wordt georganiseerd om te verkennen welke focus een KNAW-advies op dit onderwerp zou moeten hebben om van zo groot mogelijke toegevoegde waarde te zijn voor de lopende activiteiten van het Nationaal Platform Open Science (NPOS). Tijdens de expertbijeenkomst staat het perspectief van de onderzoeker op de ontwikkeling naar meer open data centraal.

Recent afgeronde adviezen

Opportunities for soil sustainability in Europe

Wereldwijd is een derde van de bodems gedegradeerd door menselijk handelen. Dit vormt een risico voor de vele ecosysteemdiensten die bodems leveren zoals bodemvruchtbaarheid, waterzuivering, het onderdrukken van infecties en plagen. EASAC (European Academies' Science Advisory Council) heeft - onder voorzitterschap van de KNAW - een adviesrapport opgesteld voor Europese beleidsmakers over mogelijke oplossingen om verdere degradatie van bodems te voorkomen en de ecosysteemdiensten voor de toekomst veilig te stellen. Het adviesrapport [Opportunities for soil sustainability in Europe](#) is op 26 september gepubliceerd.

Eerdere afgeronde adviezen

- Adviesrapport [Big data in wetenschappelijk onderzoek met gegevens over personen](#), april 2018
- Briefadvies [Vrijheid van wetenschapsbeoefening in Nederland](#), maart 2018
- Adviesrapport [Talen voor Nederland](#), januari 2018
- Adviesrapport [De aantrekkelijkheid van Nederland als onderzoeksland](#), januari 2018
- Advisory Report [Replication Studies. Improving Reproducibility in the Empirical Sciences](#). January 2018
- Position paper [Academisch gevormde leraren in het voortgezet onderwijs](#), augustus 2017
- Adviesrapport [Nederlands en/of Engels? Taalkeuze met beleid in het Nederlands Hoger Onderwijs](#), juli 2017